

Recunoașterea internațională a statelor

International Recognition of States

La reconnaissance internationale des États

Maria-Alexandra DINU, anul II, grupa 211

Facultatea de Drept, Universitatea din București

Prof. coord.: lector univ. dr. Bogdan AURESCU

Rezumat

Recunoașterea internațională reprezintă unul dintre cele mai controversate subiecte ale teoriei dreptului internațional, principalul motiv constituind lipsa uniformității în practica statelor. Doctrina a generat două mari teorii cu privire la efectele juridice ale recunoașterii, teorii ce rezolvă, fiecare într-un mod diferit, problema dacă recunoașterea duce la crearea unui subiect de drept internațional. Dar, acesta din urmă este doar un aspect al recunoașterii, un alt aspect ce trebuie analizat fiind cel al puterii discreționare pe care un stat o are în această materie.

Considerând teoria declarativă, se argumentează că recunoașterea nu afectează în niciun fel statalitatea, calitate pe care o entitate o dobândește ca urmare a întrunirii unor elemente de fapt (un guvern, teritoriu, populație permanentă, capacitatea de a intra în relații cu alte state), mai mult o condiționare a statalității unei entități de obținerea recunoașterii din partea celorlalte state ar încălca grav principiile egalității suverane, autodeterminării și neamestecului în treburile interne. Pe de altă parte, unii autori, dar și practica statelor, arată că recunoașterea are efecte constitutive, în sensul că aceasta permite entităților accesul la anumite drepturi consacrate pe plan internațional.

Limitarea puterii discreționare pe care statele o au în materia recunoașterii este, de asemenea, un subiect dezbătut de teoreticieni. O astfel de limitare ar avea sens numai atunci când atribuim efecte constitutive recunoașterii, iar criteriile propuse includ întrunirea condițiilor stabilite în Convenția de la Montevideo, controlul efectiv sau respectarea normelor de drept internațional.

Doctrina și, cu atât mai puțin practica nu au oferit un răspuns definitiv la întrebările puse de recunoaștere. Cele două teorii nu reflectă în mod satisfăcător practica statelor, dar în lumina argumentelor propuse, coroborate cu ceea ce se petrece la nivelul relațiilor internaționale, o soluție preferabilă ar fi să atribuim recunoașterii un efect dublu, declarativ, în sensul constatării existenței noului stat, ca urmare a întrunirii elementelor sale și constitutiv, în privința opozabilității acestei existențe față de statul care a făcut recunoașterea. Această soluție este preferabilă, deoarece are în vedere natura recunoașterii, aceea de act unilateral a unui stat care își exprimă intenția, nu de crea un stat, ci de a supune ordinii juridice internaționale raporturile sale cu entitatea pe care o recunoaște.

Abstract

International state recognition constitutes one of the most controversial issues in International Law theory, mainly because of contradictory practice. Two theories regarding recognition and its legal effects have been proposed, each of these answering in a different way the question whether recognition creates a state. Nonetheless, the latter is one of the aspects of recognition, the other being whether states have unlimited discretion in this matter.

The declarative theory is based on the idea that recognition does not create state, bearing in mind that statehood is acquired by satisfaction of objective criteria (government, defined territory, permanent population, the ability to establish relation with other states). Moreover, the idea of implying that statehood is dependent on recognition would represent a serious violation of International Law principles, the principle of sovereign equality, self-determination and non-interference in internal affairs. On the other hand, some authors, based on state practice, argue that recognition is necessary for states to be granted international rights.

Also, a controversial subject is the limitation of state discretion in the matter of recognition. Limiting state discretion would make sense only if we consider that recognition creates a state, and the

criteria proposed were the conditions laid down by the Montevideo Convention, effective control and obedience of international obligations.

Doctrine, let alone practice, has not managed yet to lay down a definitive answer to the questions raised by recognition. The declaratory and the constitutive theory do not accurately comply with state practice. However, considering state practice and the arguments put forward by supporters of the two theories, a viable solution would be to interpret recognition to have a declaratory effect (regarding the existence of the newly created state, as a result of meeting the above-mentioned criteria) and also a constitutive effect, regarding the opposability of the recognised state's existence towards the recognising state. This solution is preferable, as it is in accordance with the nature of recognition, which is that the recognising state expresses its intent for its relations with the recognised state to be regulated by international law.

Résumé

La reconnaissance internationale des États constitue l'une des questions plus controversées de la théorie du droit International, principalement en raison de la pratique contradictoire. Deux théories concernant la reconnaissance et ses effets juridiques ont été proposés, chacun d'entre eux à la question de manière différente si reconnaissance crée un État. Néanmoins, ce dernier est l'un des aspects de la reconnaissance, l'autre étant la question de savoir si les États ont pouvoir discrétionnaire illimité dans cette affaire.

La théorie déclarative est basée sur l'idée que la reconnaissance ne crée pas un état, gardant à l'esprit qu'un État est acquis par la satisfaction de critères objectifs (population permanente, gouvernement, la capacité d'établir des relations avec les autres États, territoire défini). En outre, l'idée de ce qui implique qu'un Etat dépend de la reconnaissance représenterait une violation grave des principes du droit International, le principe de l'égalité souveraine, l'autodétermination et la non-ingérence dans les affaires intérieures. En revanche, certains auteurs, basés sur la pratique de l'État, font valoir que la reconnaissance est nécessaire pour les Etats à accorder des droits internationaux.

Aussi, un sujet controversé est la limitation du pouvoir de l'État relatif à la reconnaissance. Limiter la discrétion de l'État serait logique que si nous considérons que la reconnaissance crée un État, et les critères proposés ont été les conditions fixées par la Convention de Montevideo, un contrôle efficace et d'obéissance des obligations internationales. Doctrine, et encore moins pratique, n'est pas parvenue encore d'établir une réponse définitive aux questions soulevées par la reconnaissance. Le jugement déclaratoire et la théorie constitutive ne répondent pas précisément aux pratiques de l'État. Toutefois, compte tenu de la pratique de l'État et les arguments avancés par les partisans des deux théories, une solution viable serait à interpréter la reconnaissance pour avoir un effet déclaratoire (en ce qui concerne l'existence de l'État nouvellement créé, de répondre aux critères mentionnés ci-dessus) et aussi un effet constitutif, en ce qui concerne l'opposabilité de l'existence de l'état reconnu vers l'État reconnaissant. Cette solution est préférable, elle est conforme à la nature de la reconnaissance, qui est que l'État reconnaissant exprime son intention de ses relations avec l'état reconnu d'être régis par le droit international.

Listă cuvinte cheie: recunoaștere internațională, statalitate, teoria declarativă, teoria constitutivă, crearea statelor, principiul legitimității, principiul eficacității, principiile dreptului internațional Convenția de la Montevideo, puterea discreționară a statelor, act unilateral.

Key words: international recognition, statehood, declaratory theory, constitutive theory, the creation of states, legitimacy, effectiveness, International law principles, Montevideo Convention, state discretion, unilateral act.

Mots clés : reconnaissance internationale, indépendance, la théorie déclaratoire, la théorie constitutive, la création d'États, légitimité, efficacité, principes du droit International, Convention de Montevideo, discrétion de l'État, l'acte unilatéral.

I. Premise

Primul lucru pe care îl învățăm la disciplina drept internațional public este că statele creează dreptul internațional pe baza acordului lor de voință, esența întregului sistem de norme. Statele, subiecte de drept internațional plenipotențiare, ca purtătoare ale puterii lor suverane, își stabilesc prin consens drepturile și obligațiile în raporturile lor cu alte subiecte. Norma internațională este creată chiar de către cei cărora li se adresează. Considerând acestea, am putea spune că norma de drept internațional este creată printr-un act de voință și că astfel dreptul internațional, la rândul său, este invariabil legat de acesta, în sensul că statele se antrenează în raporturi internaționale numai ca urmare ca exprimării consimțământului lor. Până la urmă, dacă statele decid să facă parte din raporturi internaționale și stă în puterea lor să își determine drepturile și obligațiile, atunci este firesc ca ele să decidă și cu care subiecte de drept să interacționeze, bineînțeles, în cadrul normativ al dreptului internațional.

Așa cum rezultă din practica statelor, recunoșterea, înainte de orice, face posibilă *stabilirea unor relații normale între state*¹. Ceea ce se întâmplă, de regulă, este că, atunci când un nou stat apare pe scena internațională, celelalte state își exprimă intenția a-l considera subiect de drept, deci recunoscându-i *capacitatea de a dobândi drepturi și obligații*², dar nu neapărat într-un sens absolut, abstract, ci, mai degrabă față de statul care, individual, face recunoșterea. Acesta constituie scopul imediat al actului de recunoaștere. Scopul mediat, însă, este legat de satisfacerea unor interese pe plan extern a statului în cauză și din această perspectivă, recunoșterea ni se înfățișează ca fiind, în primul rând, un instrument al politicii externe.

Mai mult, recunoșterea nu este o instituție propriu-zisă a dreptului internațional, iar lipsa unei reglementări corespunzătoare a făcut ca actul recunoașterii să aibă un profund caracter discreționar, statele, deseori, aplicând în legătură cu diverse entități statale, criteriile alese arbitrar, de multe ori contradictorii. După cum arată O'Connell³, este unul dintre subiectele cele mai confuze ale dreptului internațional sau după cum afirmă H. Kelsen⁴ *această problemă nu a fost rezolvată în mod satisfăcător nici în teorie, nici în practică. Cu greu se poate găsi o problemă mai controversată. O altă observație pertinentă este aceea lui Alwin V. Freeman⁵ care consideră recunoșterea ca un subiect de o enormă complexitate, în primul rând pentru că este un amalgam de elemente politice și legale într-o măsură neobișnuită chiar pentru dreptul internațional.*

Controversa generată de recunoaștere privește efectele juridice ale unui astfel de act. Doctrina dreptului internațional, pe baza practicii statelor, a emis două mari teorii, declarativă și constitutivă, teorii care soluționează fiecare într-un mod distinct cele două aspecte ale conceptului și anume: dacă statul nou creat există înainte de recunoașterea sa de către alte state, pe de o parte și pe de altă parte, dacă statele au o putere discreționară nelimitată în a recunoaște.⁶ Această controversă, deși există încă de la nașterea dreptului internațional modern, nu s-a perimat, dimpotrivă, a căpătat noi valențe și i-au fost date noi semnificații, autorii contemporani chiar îndepărtându-se de teoriile clasice și adoptând o

¹ I. Diaconu, *Tratat de drept internațional public*, 2002, vol. I

² *ibidem*

³ Citat de C. Stănescu, V. Duculescu în articolul *Caracterul instituției recunoașterii statelor și guvernelor în lumina principiilor dreptului internațional contemporan*, Revista română de drept, anul XXV, 1969, nr. 11, p. 45

⁴ *ibidem*

⁵ *ibidem*

⁶ A se vedea W. T. Worster, *Law, Politics, and the Conception of the State in State Recognition Theory*, Boston University International Law Journal, Vol. 27, No. 1, 2009.

viziune mult mai complexă⁷. Actualitatea problemelor puse de recunoașterea statelor se relevă mai ales studiind situația diverselor entități care caută a-și clarifica statutul politic și juridic prin instrumente ale dreptului internațional, menționând cazul Taiwanului, care și-a pierdut calitatea de membru ONU în 1971 în favoarea Republicii Populare Chineze și în prezent recunoscut de 23 de state sau Kosovo, recunoscut la rândul său de 88 de state sau cazul Palestinei, care, în 2011, prin cererea de admitere în ONU ca Stat Membru, a încercat să obțină, indirect, o recunoaștere colectivă a statalității sale din partea Națiunilor Unite.

Plecând de la aceste premise, scopul lucrării de față este să prezinte într-un mod sintetic și să analizeze soluțiile date de doctrină la problemele puse de efectele juridice ale actului de recunoaștere, așa cum au fost arătate mai sus.

II. Definirea noțiunii

Noțiunea de recunoașterea statelor are ca gen proxim recunoașterea, având semnificația unui *act unilateral prin care un stat constată existența unor fapte care pot avea consecințe asupra drepturilor și obligațiilor sale și declară expres sau acceptă implicit că relațiile sale internaționale vor fi construite ținând seama de aceste fapte*⁸. Această viziune asupra recunoașterii lato sensu este relativ unitară în doctrină, o altă interpretare similară – *procedeul prin care un subiect de drept internațional, în mod special un stat, care nu a participat la nașterea unei situații, sau la adoptarea unui act, acceptă ca acea situație sau act să-i fie opozabil, adică admite ca efectele juridice ale acestora să i se aplice* (Nguyen Quoc Dinh, Daillier Patrick, Pellet Alain în *Droit international public*, 2002)⁹. Reies din aceste definiții anumite trăsături: recunoașterea este, mai înainte de toate, un act unilateral, este, de asemenea un act de constatare a unei situații la care statul care recunoaște nu a participat, dar, fiindcă își exprimă voința în acest sens, efectele juridice ale respectivului fapt sau chiar act se vor răsfrânge și asupra statului care face recunoașterea. În ciuda similarităților celor două afirmații, există diferențe semnificative; astfel că autorii străini arată că statele sunt cele care de regulă au capacitatea de a face recunoașteri, dar nu numai, ci atribuie această capacitate tuturor subiectelor de drept internațional, de unde deducem că și organizațiile internaționale ar putea fi susceptibile de a emite recunoașteri. În plus, autorii străini subliniază că recunoașterea are, în mod obligatoriu, efecte juridice, și influențează mult mai mult decât modul în care relațiile internaționale se desfășura pe viitor.

Astfel, recunoașterea unui stat se înfățișează ca un act unilateral prin care se acceptă să se considere o nouă entitate politică ca fiind un stat, ca urmare, se admite că acesta este subiect de drept internațional și că are capacitatea de a dobândi drepturi și obligații internaționale. Drept consecință, între statul care recunoaște și statul care este recunoscut se stabilesc relații reglementate de dreptul internațional, relații în care drepturile și obligațiile fiecăruia sunt protejate și stipulate în normele scrise sau cutumiare ale dreptului internațional.

III. Aspecte ale recunoașterii statelor

1. Este recunoașterea o condiție a statalității?

Câteva precizări despre ce se înțelege prin noțiunea de stat sunt necesare, mai înainte de toate. În primul rând, statul este considerat subiect primar al dreptului internațional, având capacitatea de a-și asuma totalitatea drepturilor și obligațiilor internaționale. Calitatea de subiect de drept internațional al

⁷ A se vedea J. Crawford, *The Creation of States in International Law*, Oxford University Press, 2nd edition, 2006

⁸ I. Diaconu, *op.cit.*

⁹ Citați de Raluca Miga-Beșteliu în *Drept internațional public*, ed. All Beck, 2005, vol. I.

statului decurge din suveranitatea statului, înțeleasă ca exercițiul autorității supreme într-o regiune. În al doilea rând, în dreptul internațional cutumiar au fost consacrate patru condiții ale statalității, așa cum au fost ele stabilite de Convenția de la Montevideo asupra drepturilor și îndatoririlor statelor: o populație permanentă, un teritoriu definit, un guvern și capacitatea de a intra în relații cu alte state. Aceste criterii, pe lângă importanța teoretică, au de asemenea și o relevanță practică, de notat că, recent, acestea au fost aplicate de Comisia pentru admiterea de noi membri a Consiliului de Securitate în scopul analizării cererii de admitere a Palestinei ca Stat Membru.

Statalitatea este independentă de recunoaștere

Afirmația reprezintă esența teoriei declarative. Astfel, recunoașterea este, în fapt, un act politic, de constatare a unei situații și nu se conferă prin aceasta calitatea de subiect de drept internațional unui stat, ci este rezultatul suveranității inerente a acestuia. Cu atât mai mult prin recunoaștere nu se conferă unei entități calitatea de stat, aceasta se dobândește prin întrunirea cumulativă a criteriilor susmenționate. Existența unui stat ca subiect de drept internațional este independentă de actul recunoașterii, fiind opozabilă și statelor care nu l-au recunoscut. O asemenea condiționare a statalității de recunoașterea unor state a fost considerată de doctrină¹⁰ ca o încălcare a principiilor egalității suverane, neamestecului în treburile interne și autodeterminării.

Condiționând dobândirea calității de stat de recunoaștere, se ivesc anumite probleme care subminează universalitatea noțiunii de stat. O primă problemă ar fi puterea discreționară pe care unele state ar avea-o asupra entității care caută recunoaștere, idee, cum arătam în paragraful anterior, neconformă cu principiile dreptului internațional. Mai mult, s-ar pune problema de câte acte de recunoaștere ar avea nevoie entitatea în discuție și care este statutul unui stat putativ recunoscut de un subiect de drept și nerecunoscut de altul. O asemenea condiționare duce la consecințe ilogice, care nu pot fi asimilate de normele dreptului internațional.

Potrivit teoriei declarative, crearea unui nou stat nu este ține de drept, ci este un fapt¹¹, astfel că principiul eficacității, înțeles ca guvernarea unei puteri responsabile și independente asupra unui teritoriu și unei populații este criteriul avut în vedere atunci când se analizează apariția unui noi entități statale. Principiul legitimității nu este acceptat de teoria declarativă deoarece statul nu este o simplă construcție legală și nu poate fi redus la un ansamblu de drepturi și obligații, a căror constituire sau pierdere să marcheze nașterea, respectiv, dizolvarea statului.

Practica statelor în materia recunoașterii susține această teorie, citându-se în acest scop articolul 3 al Convenției de la Montevideo: *Existența politică a unui stat este independentă de recunoașterea din partea altor state. Chiar înainte de recunoaștere, statul are dreptul de a-și apăra integritatea și independența[...]. Recunoașterea unui stat semnifică doar că statul care recunoaște îi acceptă acestuia, cu toate drepturile și datoriile conferite de dreptul internațional. Recunoașterea este necondiționată și irevocabilă.* De menționat sunt și raporturile Tribunalului arbitral mixt germano-polonez în privința noului stat polonez (1929), al Comisiei de juriști cu privire la cazul insulelor Aaland (1920) sau al Comisiei Badinter (Conferința Europeană de Pace pentru Iugoslavia, 1991), raporturi ale căror concluzii confirmă teoria declarativă.

De asemenea, Curtea Internațională de Justiție s-a pronunțat în favoarea teoriei declarative în cazul genocidului din Bosnia, chiar dacă într-un mod indirect. În speță¹², Republica Federală a Iugoslaviei a

¹⁰ A se vedea C. Stănescu, V. Duculescu, *op.cit.*,

¹¹ "The formation of a new state...is a matter of state, and not of law", Oppenheim, citat de J. Crawford, *op.cit.*

¹² Raportul CIJ, 1996, p. 595, 613

susținut că organul internațional nu este competent să judece diferendul potrivit Convenției privind prevenirea și pedepsirea crimei de genocid deoarece la data instituirii procedurii cele două părți nu

s-au recunoscut reciproc. Curtea a respins acest argument și a arătat că nerecunoașterea nu afectează în niciun fel drepturile și obligațiile statelor, părți la un tratat multilateral, cum ar fi Convenția. Drepturile Bosniei au devenit opozabile Iugoslaviei de când primul a devenit un stat și nu de când a primit recunoașterea iugoslavă. Cu toate acestea, trebuie să avem în vedere că hotărârile Curții nu sunt izvoare ale dreptului internațional și au valoare obligatorie numai între părți și cu privire la cauza soluționată, dar nimic nu se opune ca raționamentul din hotărârea respectivă să fie aplicat, pe viitor, și în alte cazuri.

Recunoașterea este o condiție a statalității

Doctrina contemporană, pe de o parte, și practica statelor moderne, pe de cealaltă parte, favorizează viziunea declarativă, denunțând, în același timp, teoria constitutivă, considerată a caracteriza practica marilor puteri europene ale secolului al XIX-lea¹³. Recunoașterea era, de fapt, un instrument al unei politici discriminatorii pe plan extern, direcționat spre a permite doar anumitor state intrarea în *clubul națiunilor civilizate* și o dată cu această dobândirea de drepturi și obligații internaționale. O asemenea practică este, astăzi, respinsă de teoreticienii dreptului internațional și, în ultimă instanță, ilegală, deoarece raporturile internaționale se stabilesc pornind de la principiul egalității suverane, concept fundamental al dreptului internațional: toate statele *au drepturi și obligații egale și sunt membri egali ai comunității internaționale*.

Un asemenea raționament ar face ca o eventuală argumentare a tezei constitutive să fie inutilă, din moment ce duce la concluzia că aceasta este din start neconformă cu dreptul internațional. Dar teoria declarativă este susținută de argumente întemeiate ale autorilor de drept internațional, dar și de practica statelor, care, fără a încălca normele internaționale, atribuie efecte constitutive recunoașterii.

Mari teoreticieni, cum sunt H. Kelsen¹⁴ sau H. Lauterpacht¹⁵ argumentează în ce fel recunoașterea are efecte constitutive. Aceasta din urmă, pornind de la ideea că în orice sistem de drept există o anumită autoritate care își stabilește subiectele, concluzionează că, în dreptul internațional, statele fiind cele care creează normele sunt și cele îndreptățite să recunoască o entitate ca subiect de drept. Recunoașterea se înfățișează ca act menit să acorde unei entități drepturi și obligații. Având în minte principiul legitimității, Kelsen vede statul ca pe o entitate care are mai întâi de toate un caracter legal, apreciat ca atare numai în relație cu alte state. În același timp, J. Crawford subliniază că statalitatea în sine are prea puține consecințe practice dacă nu este completată de recunoaștere, act care ar permite accesul la drepturile conferite de normele internaționale (de notat că numai statele au un loc în Consiliul de Securitate, se pot adresa Curții Internaționale de Justiție).

În anumite spețe din practica statelor au fost conferite recunoașterii efecte constitutive, în sensul că statele au dobândit drepturi și obligații internaționale prin recunoaștere. Avem ca exemple cazul Iugoslaviei, considerată a avea personalitate juridică în sinuosul proces al dezmembrării sale; deși, practic, confederația nu mai exista, statele s-au comportat față de aceasta ca față de un stat ce exista efectiv. Sau merită a fi menționat cazul Kuweitului, căruia, deși invadat și anexat de Irak, Națiunile

¹³ A se vedea Gr. Geamănu, *Tratat de drept internațional public*, vol. I, ed. 1981, p. 302.

¹⁴ J. Crawford, *op.cit.*, p.20.

¹⁵ *ibidem*.

Unite i-au susținut continuitatea personalității juridice, în ciuda pierderii controlului efectiv asupra teritoriului său¹⁶.

În forma sa brută, teoria constitutivă are importante curențe care nu pot fi trecute cu vederea. În acest sens, Crawford, arată¹⁷, în primul rând că, dacă am accepta teoria declarativă, atunci recunoașterea nu poate fi decât definitivă și irevocabilă. Or, nulitatea unui act de recunoaștere a fost acceptată în practică, altfel, recunoașterea ar fi o formă de intervenție. În al doilea rând, relativitatea, propusă de Kelsen ca fiind inerentă teoriei declarative, nu poate fi acceptată pe planul relațiilor internaționale.

2. Statele au o putere discreționară în materia recunoașterii?

Puterea discreționară pe care o au statele în a emite recunoașteri este strâns legată de ce efecte atribuim actului în sine, constitutive sau declarative, am putea spune că este proporțională cu rolul pe care respectivele state îl au în crearea unei alte entități statale.

O putere discreționară nelimitată a statelor în materia recunoașterii coroborată cu teoria constitutivă ar afecta grav modul în care, astăzi, relațiile internaționale sunt construite. Libertatea absolută ar determina statele să acționeze numai pe baza intereselor lor politice în funcție de care să acorde sau să refuze recunoașterea. Nepermițând unor entități să devină subiecte de drept internațional, statele deja existente ar o poziție privilegiată în raport cu primele, ceea ce ar duce la o încălcare flagrantă a egalității suverane.

Pe de altă parte, nelimitarea puterii discreționare a statelor nu ar avea consecințe atât de grave dacă se iau în considerare numai efectele declarative ale recunoașterii. Limitarea puterii discreționare apare ca necesară numai când se atribuie recunoașterii efecte constitutive.

Dacă acceptăm, în baza teoriei constitutive, că puterea discreționară a statelor trebuie limitată, atunci trebuie să distingem criteriile în funcție de care un stat poate recunoaște un alt stat și îi conferă acestuia calitatea de subiect de drept internațional. O serie de astfel de criterii au fost propuse. Un prim set de condiții este acela în Convenția de la Montevideo, așa cum a fost arătat anterior: populație permanentă, teritoriu definit, un guvern și capacitatea de intra în relații cu alte state. O condiție de altă natură este aceea a controlului efectiv, dar în acest caz, ar părea inacceptabil să se confere prin recunoaștere calitatea de stat unei entități care, în ciuda controlului efectiv, a încălcat norme imperative ale dreptului internațional.

Probleme se apar în practică legate de stabilirea definitivă și aplicarea acestor criterii deoarece nu există, înainte de toate, un consens în privința lor. Pe planul relațiilor internaționale, statele nu le-au acceptat ca având forță obligatorie, acestea au fost aplicate în mod discriminatoriu și s-au bazat, în fapt, pe considerații de ordin politic¹⁸. De altfel, ideea unor criterii fixe, care să fie aplicate, în mod neutru, fiecărei situații apărute, nu corespunde standardelor relațiilor internaționale și, deci, dreptului internațional. Relațiile internaționale constituie un domeniu dinamic, se dezvoltă rapid, așa încât nu este un lucru neobișnuit să existe anumite zone gri ale relațiilor între state, nereglementate de normele dreptului internațional.

¹⁶ A se vedea W. T. Worster, *op.cit.*, p. 134.

¹⁷ J. Crawford, *op.cit.*, p. 22.

¹⁸ Worster, *op.cit.*, p. 160.

Pe de altă parte, în cuvintele lui J. Crawford: *analiza statalității trebuie să fie separată de actul recunoașterii, refuzul de a acorda recunoașterea unei entități care se califică ca stat permite statului care refuză să se comporte ca și când aceasta din urmă nu ar fi un subiect de drept, să-i ignore naționalitatea, să intervină în afacerile proprii, să-i nege drepturile conferite de normele internaționale, ceea ce este inacceptabil*¹⁹. Crawford pledează, în esență, pentru necesitatea reglementării recunoașterii cu efecte constitutive în conformitate cu principiile dreptului internațional, astfel încât puterea discreționară a statelor în această materie să fie eliminată.

Un ultim aspect ce ne atrage atenție este admiterea în O.N.U. și dacă aceasta poate să aibă valoarea unei recunoașteri colective. Cu siguranță, această alternativă pare preferabilă deoarece limitează în mod substanțial puterea discreționară a statelor, recunoașterea s-ar face considerând criteriile neutre, bine definite. S-a remarcat²⁰, însă, că admiterea în organizațiile internaționale nu presupune că toți ceilalți membri ai organizației recunosc acea entitate în calitate de stat dar și că, atunci când un stat votează în favoarea admiterii unui nou membru, în mod implicit îi recunoaște calitatea de stat; invers, când un stat votează împotriva constituie drept un refuz de recunoaștere.

IV. Concluzii

Nu este absolut necesar ca doctrina și, pe baza observațiilor făcute de aceasta, normele de drept internațional (într-o reglementare ulterioară a actului de recunoaștere) să considere că, dintre cele două mari teorii ale recunoașterii, numai una este valabilă. Soluția la dilemele puse de acest subiect complex ar putea fi mixtă, în sensul că recunoașterea are avea un dublu efect, declarativ (constatându-se existența noului stat, ca urmare a întrunirii elementelor sale) și constitutiv (în privința opozabilității acestei existențe față de statul care a făcut recunoașterea)²¹.

În același timp, trebuie să observăm că, în practică, problemele legate de efectele constitutive ale recunoașterii se ivesc atunci când este vorba de entități care au statut juridic și politic disputat. În acele cazuri este de notat că politicul prevalează asupra juridicului, în mod regretabil. Un consens cu privire la efectele juridice ale recunoașterii exprimat într-o prevedere normativă ar clarifica considerabil situația acelor entități.

Până la urmă, disputa cu privire la recunoaștere este un derivat al controverselor cu privire la nașterea statelor. În momentul de față nu mai există *terra nullius*, fiecare regiune fiind supusă suveranității unui anumit stat, deci, nașterea unor alte subiecte de drept ar apărea ca urmare a dezmembrării sau secesiunii statelor deja existente, chestiuni ce generează la rândul lor alte controverse.

Dar să nu ne pierdem în hățișul de probleme pe care chestiunea statalității îl poate genera. Revenind la recunoaștere, doctrina, din punctul meu de vedere, a neglijat un aspect deosebit de important, chiar, crucial, al analizei actului de recunoaștere, și anume intenția statului care recunoaște o entitate. Căci, dacă, esența recunoașterii este tocmai caracterul său unilateral, de ce doctrina evită a cerceta tocmai voința statului care face un asemenea act? Așadar, atunci când recunoaște, un stat, nu urmărește ca manifestarea sa de voință să aibă ca rezultat crearea unui stat (de altfel, nu ar avea niciun interes în acest sens), ci urmărește numai ca raporturile dintre cele două să fie reglementate de normele dreptului internațional.

¹⁹ J. Crawford, *op.cit.*, p.21-22.

²⁰ Raluca Miga-Beșteliu, *op.cit.*

²¹ A se vedea Năstase Adrian, Bogdan Aurescu, *Drept internațional public. Sinteze*, C.H. Beck, București, 2011, p. 90

Bibliografie

1. R.M. Beșteliu, *Drept internațional public*, vol. I, Ed. All Beck, 2005,
2. J. Crawford, *The Creation of States in International Law*, Ed. a 2-a, Oxford University Press, 2007,
3. I. Diaconu, *Tratat de drept internațional public*, vol. I, Ed. Lumina Lex, București, 2002,
4. Gr. Geamănu, *Tratat de drept internațional public*, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1981,
5. A. P. Mătășaru, *Tratat de drept internațional public*, Ed. Lumina Lex, București, 2007
6. A. Năstase, B. Aureșcu, *Drept internațional public. Sinteze*, C.H. Beck, București, 2011,
7. C. Stănescu, V. Duculescu, *Caracterul instituției recunoașterii statelor și guvernelor în lumina principiilor dreptului internațional contemporan*, în RRD nr. 11/1969,
8. S. Scăunaș, *Drept internațional public*, Ed. All Beck, București, 2002,
9. W.T. Worster, *Law, Politics, and the Conception of the State in State Recognition Theory*, Boston University International Law Journal, Vol. 27, No. 1, 2009.